

Bedömning av katters socialitet

- ett arbete om klassificering och eventuella skillnader mellan sociala och skygga katter inför och efter adoption

Evaluation of the sociality in cats

- *a study about classification and contingent differences between social and shy cats before and after adoption*

Lisa Törngren

Etologi och djurskyddsprogrammet

Foto: Kattstallet i Åkeshov

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och djurskyddsprogrammet

Skara 2011

Studentarbete 358

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 358

ISSN 1652-280X

Bedömning av katters socialitet

- ett arbete om klassificering och eventuella skillnader mellan sociala och skygga katter inför och efter adoption

Evaluation of the sociality in cats

- *a study about classification and contingent differences between social and shy cats before and after adoption*

Lisa Törngren

Studentarbete 358, Skara 2011

Grund C, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi, kurskod EX0520

Handledare: Christina Lindqvist, Inst. för husdjurens miljö och hälsa, avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara.

Examinator: Maria Andersson, Inst. för husdjurens miljö och hälsa, avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara.

Nyckelord: katthem, klassificering, socialisering, skygghet, stress, adoption

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Avdelningen för etologi och djurskydd

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.hmh.slu.se

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	4
SUMMARY	5
1. INLEDNING	6
1.1. Hemlösa katter.....	6
1.2. Socialisering.....	6
1.3. Att kategorisera katter utifrån deras sociala kapacitet.....	6
1.4. Kattstallet i Åkeshov	7
1.5. Att utvärdera kattadoptioner	8
1.6. Syfte och frågeställningar	9
2. MATERIAL OCH METODER	9
2.1. Urval och studiedesign	9
2.2. Kartläggning av inkomna katter.....	10
2.3. Enkätstudie.....	10
2.4. Databearbetning	11
2.4.1. Kartläggning av inkomna katter	11
2.4.2. Enkätstudie	11
3. RESULTAT	12
3.1. Kartläggning av inkomna katter.....	12
3.2. Enkätstudien.....	14
3.2.1. Översikt.....	14
3.2.2. Valet av katt	14
3.2.3. Beteendeproblem.....	15
3.2.4. Uppfattningen av katten efter adoption	15
4. DISKUSSION.....	17
4.1. Katternas bakgrund.....	17
4.2. Tankar kring nuvarande klassificering samt eventuella utvecklingsmöjligheter	18
4.3. Valet av katt och uppfattningen om tillvaron med katten	19
4.4. Praktisk tillämpning av resultatet.....	21
4.5. Studiens begränsningar	22
5. SLUTSATSER.....	23
6. TACK.....	23
REFERENSER	24
Bilaga 1.	26

SAMMANFATTNING

Trots att intresset för att ha katt som husdjur är stort i Sverige lämnas tusentals katter in till olika katthem årligen. Många av dessa katter uppges vara hemlösa. Då katternas bakgrund ofta är okänd finns en risk för bristande eller negativa mänskliga erfarenheter. Något som i sin tur kan leda till otillgänglighet och/eller skygghet hos dessa katter.

Kattstallet i Åkeshov är ett av få katthem i Sverige som tar emot även skygga och till synes förvildade katter. De klassificerar inkomna katter, på en femgradig skala, utifrån hur sociala och/eller hanterbara katterna bedöms vara. Syftet med denna studie var att undersöka eventuella skillnader mellan skygga (klassificeringsgrad 4 & 5) och sociala katter (klassificeringsgrad 1) vad gäller tiden mellan ankomst och adoption men även gällande framgången av katternas adoptioner. En kartläggning av alla inkomna katter till Kattstallet i Åkeshov mellan den 1 juli 2009 och den 30 juni 2010 genomfördes, samt att en uppföljande enkät skickades ut till 44 ägare till sociala och skygga katter.

Resultatet visar att katter i den skygga gruppen blev kvar fler dagar på katthem/jourhem innan adoption i jämförelse med den sociala gruppen. Katterna i den sociala gruppen upplevdes i sin tur som mer sociala/kontaktsökande, hanterbara samt mindre skygga/rädda, än katterna i den skygga gruppen under de tre första veckor i hemmet. Ägarnas uppfattning om katten under denna tid överensstämde således väl med kattens klassificering på Kattstallet. Dessa skillnader mellan grupperna hade minskat, men kvarstod fortfarande vid ägarnas bedömning av katterna i dagsläget. Enkätsvaren visar också att katterna i den skygga gruppen hade uppvisat fler beteendeproblem efter adoptionen i jämförelse med katter i den sociala gruppen och att det var fler ägare som uppfattade det aktuella beteendet som ett stort problem i den skygga gruppen. 36 % av ägarna som upplevt ett eller flera beteendeproblem hos sin katt menade att problemen blivit bättre över tid. Detta, i kombination med att uppfattningen om katternas karaktärsdrag tenderade att ändras över tid, skulle kunna ses som tecken på anpassning. Av 31 svarande var det 30 personer som fortfarande hade katten kvar. Endast två av dessa hade någon gång övervägt att lämna tillbaka katten. Dessutom var majoriteten av ägarna, till såväl sociala som skygga katter, av uppfattningen att tillvaron med katten i hög utsträckning blivit så som de förväntat sig. Dessa resultat indikerar möjligheten att med framgång placera även skygga katter i nya hem. Dock bör slutsatser dras med försiktighet då katter som tas in och hanteras i en okänd miljö kan uppvisa ett otypiskt beteende till följd av stress. Det kan därför inte uteslutas att sociala katter kan ha klassats som skygga till följd av höga stressnivåer.

SUMMARY

Despite the high interest to keep cats as pets in Sweden, thousands of cats are surrendered to cat shelters each year. At arrival many of these cats are stated to be homeless. Among the cats with uncertain background there are a risk of negative or deficient experiences of human handling. This could result in unapproachability and shyness in these cats.

“Kattstallet i Åkeshov” is one of few cat shelters in Sweden which accepts cats that are shy and/or presumed to be feral. Depending on how social and manageable the cats appear to be they are classified on a 1-5 scale. The aim of this study was therefore to investigate potential differences between shy (classification 4 & 5) and social cats (classification 1) regarding the time between arrival and adoption as well as the success of these adoptions. An outline was created of all submitted cats to Kattstallet between 2009-07-01 and 2010-06-30. In addition a questionnaire was sent out to 44 owners that adopted a shy or social cat from Kattstallet.

The results reveal that the cats in the shy group remained in the shelter/foster home for a longer period than the cats in the social group. The social cats were perceived as more social/contact-seeking, manageable and less shy/afraid than the cats in the shy group during the first three weeks in their new homes. The owner's opinion about the cat during this time therefore coincided well with the classification received at the shelter. Over time these differences between the groups remained, but declined. The answers from the questionnaire reveal that the cats in the shy group had shown more behavioral problems since the adoption than the cats in the social group. In addition to this the number of owners that rated the perceived problem as serious were greater in the shy group. 36% of the owners that had perceived one or several behavioral problems since the adoption reported that the situation had become better over time. In combination with the fact that the owners way to score their cats changed over time, this circumstance could be seen as a sign of adaptation. 30 out of 31 respondents reported that the cat still remained in their home. Out of these only two respondents reported that they had ever considered returning the cat. The majority of the owners considered that their life with the cat turned out as they had expected it to. These results indicate that it is possible to successfully place shy cats in new homes. Because of the risk of stress effecting the cats behaviour when handled in a strange environment, any conclusion should however be drawn with caution. It cannot be ruled out that several social cats have been classified as shy due to high stress levels.

1. INLEDNING

1.1 Hemlösa katter

I Sverige finns omkring 1,2 miljoner katter (Manimalisrapporten, 2009). Det innebär i praktiken att cirka 16,8% av alla svenska hushåll har katt, och trenden tycks vara att kattintresset ökar (Manimalisrapporten, 2009). Djurskyddet Sverige genomförde en undersökning under 2007 där de uppskattade att det fanns ca 100 000 hemlösa katter i Sverige (S. Frick, Djurskyddet Sverige, personligt meddelande, 20 maj 2011). Hur det ser ut idag är oklart, men enligt Frick så har detta antal förmodligen inte minskat sedan dess.

En studie av Eriksson et al. (2009) uppskattade att omkring 7 400 katter årligen lämnades in till olika katthem i Sverige, varav 71 % uppgavs vara hemlösa. Bakgrunden hos dessa hemlösa katter är förmodligen varierande. Slater (2004) menar att det bland lösspringande katter återfinns såväl socialiserade katter, vilka försvunnit eller övergivits av sina ägare, som förvildade/ferala katter som fötts och vuxit upp utan ägare.

1.2. Socialisering

Då graden av socialisering förmodligen varierar bland lösspringande katter (Slater, 2004) kan mängden av mänskliga erfarenheter ifrågasättas hos de katter som lämnas in till ett katthem. Socialisering är den process under vilken en individ utvecklar förmågan till artspecifik social kommunikation men begreppet har också kommit att innefatta djurens förmåga att interagera med andra arter (Turner, 2000). Crowell-Davies et al. (2004) menar att katten, i likhet med många andra sociala arter, föds med möjligheten att lära sig ett artspecifikt sätt att kommunicera i sociala sammanhang. I en senare publikation har Crowell-Davies (2007) beskrivit att de sociala beteenden som används i kommunikationen mellan artfränder är desamma som används i kommunikationen mellan katt och människa. Det finns en risk för att katter som inte vänjer sig vid andra katter eller människor tidigt i livet kan förbli solitära och osociala hela livet (Jongman, 2007). Enligt Turner (2000) pågår den period under vilken katten är som mest mottaglig för socialisering från dess andra till sjunde levnadsvecka. Vad gäller socialisering till människor har det beskrivits att kattungar som hanterats mycket mellan 2-12 veckors ålder är mer benägna att som vuxna närma sig och hanteras av främmande människor än kattungar som utsatts för minimal hantering under samma period (McCune, 1995). Kattens framtida vänlighet mot människor påverkas, förutom mängden och kvaliteten av mänskliga kontakter, förmodligen även av tidiga sociala erfarenheter med andra katter, graden av vänlighet hos fadern, rastillhörighet, pälsfärg och olika omständigheter i kattens omgivning (Mendl & Harcourt, 2000). Hos flertalet djurarter har man även funnit tecken på medfödda skillnader i karaktärsegenskaper så som blyghet och mod (Mendl & Harcourt, 2000). Karsh (1984) har därtill beskrivit att omkring 15 % av de katter hon arbetat med i olika studier verkat oemottagliga för socialisering.

1.3. Att kategorisera katter utifrån deras sociala kapacitet

Katter som är för rädda för att placeras ut i ett vanligt hem, definieras som ferala i en artikel av Slater (2004). Vidare menar Slater (2004) att katter som en gång varit tama huskatter kan övergå till att bli ferala om de får leva utan ägare en längre tid, liksom kattungar som föds som ferala kan fungera väl som sällskapskatter om de tas omhand och socialiseras innan åtta veckors ålder. I en senare studie har Slater et al. (2010) definierat

verkligt ferala katter som individer med otillräckliga sociala interaktioner med människor under socialiseringsperioden, något som gör dem försiktiga i mänsklig närvaro under hela livet. Vidare kan toleransen hos katter med bristande socialisering gentemot människor variera, såväl mellan individer som mellan olika situationer (Slater et al., 2010). Katter som en gång varit tama huskatter kan verka skygga och otillgängliga till en början, men kan ofta återgå till att fungera som sociala sällskapskatter med tiden (Slater et al., 2010).

Slater et al. (2010) menar att någon form av kategorisering utifrån kattens förmodade grad av socialisering är nödvändig vid ankomsten till ett katthem. Likaså att denna kategorisering ofta är avgörande för den fortsatta hanteringen av katten. Dock försvåras denna bedömning av att många katter upplever en stark stress i katthemsmiljö (McCobb et al., 2005) vilken setts kunna påverka katternas beteende (Carlstead et al., 1993; Rochlitz et al. 1998ab). Stress kan sägas vara den respons som uppstår då en individ upplever en stark motivation, utan att ha möjlighet att utföra det motiverade beteendet (Jensen & Toates, 1997). En triggad flyktrespons utan möjlighet att undkomma kan därför försätta ett djur i ett tillstånd av stress (Špinka, 2006). Därtill har det beskrivits att även mycket socialiserade katter kan uppvisa rädsleaggressioner eller flykttendenser då de tas omhand och undersöks i en främmande miljö varför det i ett initialt skede kan vara svårt att skilja mellan dessa individer och ferala katter (Slater et al., 2010). Av samma anledning kan det vara svårt att avgöra vilka katter som kan komma att fungera väl i ett nytt hem och enligt Slater et al. (2010) saknas det idag validerade metoder för en sådan bedömning.

1.4. Kattstallet i Åkeshov

Kattstallet i Åkeshov är en ideell förening och ett av få katthem i Sverige som även tar emot förvildade och skygga katter (U. Kronqvist, Kattstallet i Åkeshov, personligt meddelande, 30 mars 2011). Inom organisationen Djurskyddet Sverige uppskattar de att cirka en tredjedel av deras djurhem tar emot förvildade katter (S. Frick, Djurskyddet Sverige, personligt meddelande, 20 maj 2011). På Kattstallet klassificeras inkomna katter utifrån deras sociala kapacitet. Själva klassningen sker vanligtvis inom två dygn efter ankomsten till Kattstallet, ofta i samband med en veterinärundersökning. Katterna klassificeras då på en femgradig skala, med följande innebörd:

- 1: Mycket Social. Helt hanterbar. Veterinärbesiktning utan problem.
- 2: Social men reserverad. Veterinärbesiktning utan problem.
- 3: Rädd men klappbar. Svår att veterinärbesikta.
- 4: Skygg men inte försvarsbenägen. Och inte aggressiv.
- 5: Mycket skygg och försvarsbenägen. Aggressiv.

Ulla-Stina Kronqvist, vars främsta ansvarsområde är att bygga upp och driva en bra socialiseringsverksamhet på Kattstallet, menar att de hemlösa katter som inkommer dit i huvudsak utgörs av katter som har haft ett hem vid någon tidpunkt i sitt liv (personligt meddelande, 30 mars 2011). Detta kan bero på att Kattstallet inte på egen hand ger sig ut och fångar katter utan enbart tar emot katter som lämnas in, vilket gör att inkomna katter i regel befunnit sig i närheten av människor. Hon menar vidare att detta är anledningen till att Kattstallets klassificeringsskala bara har fem steg. Katter som aldrig varit i närheten av människor skulle troligen befinna sig mycket högre upp på en tänkt skala, menar Kronqvist. Samtidigt är hon medveten om att det kan vara problematiskt att klassificera katterna så snart efter ankomsten eftersom det i regel kan ta några veckor för katterna att akklimatisera sig till miljön. En orsak till att katterna ändå klassificeras så snart är att det

bland de katter som lämnas in av polis eller djurskyddsinspektörer ofta finns krav om en snabb bedömning. Detta då det från myndigheternas sida finns en önskan om att snabbt avsluta enskilda ”fall”. En annan orsak till den tidiga klassificeringen är att katterna ändå måste hanteras i samband med den veterinärbesiktning och vaccinering som bör ske snarast möjligt efter katternas ankomst. För att utvärdera utvecklingen hos rädda och skygga individer är intentionen att katter av klass 4 & 5 ska omklassificeras efter cirka tre månader. Förutsatt att de finns kvar i Kattstallets vård. Kronqvist menar att hon inte sällan kan se att katter som klassificerats som rädda och skygga snabbt blir hanterbara, vilket tyder på att en initial stress påverkat den ursprungliga bedömningen av katten. Kattstallets grundinställning är att många skygga katter avlivs i onödan och att det går att erbjuda dessa katter ett bra liv tillsammans med människor – förutsatt att man ger dem ”tid, tålamod och engagemang”.

På Kattstallet bedrivs ett socialiseringsarbete med de skygga katterna med hjälp av volontärer. Just nu pågår arbetet med att skapa rutiner för denna socialisering. Kronqvist menar att omkring 10 % av de inkomna katterna är osociala, rädda och/eller försvarsbenägna. Dock varierar antalet skygga katter eftersom de har en tendens att komma in klumpvis i samband med omhändertaganden eller tömningar av kattkolonier. Kattstallet tar emot omkring 400 katter under ett år och dessa hålls antingen i kattstallets lokaler eller i jourhem. I Kattstallets lokaler finns tillstånd att hålla upp till 75 katter samtidigt. Kattutrymmena utgörs av karantän, isolering samt fem separata avdelningar. Dessa avdelningar består i sin tur av mellan 5-7 burar vars storlek är i enlighet med 12 §, 3 kap i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund och katt (SJVFS 2008:5). Från klockan åtta på morgonen fram till mellan sex och åtta på kvällen har majoriteten av katterna möjlighet att röra sig fritt inom respektive avdelning. Jourhemmen är värdefulla då det enligt uppgift från kattstallet inte är alla kattindivider som mår bra av att hållas på ett katthem. Detta gäller enligt Kronqvist främst äldre katter som bott ensamma med en ägare under hela sitt liv och därför har svårt att umgås med mycket folk och katter på en gång. Även vissa av de skygga katter som är i behov av social träning, liksom samtliga lakterande honor med ungar, placeras i jourhem. Det händer också att akuta omhändertaganden placeras i jourhem på grund av platsbrist, liksom katter som av olika anledningar blir kvar länge i Kattstallets vård. De katterna som mår dåligt av vistelsen på Kattstallet utmärker sig enligt Kronqvist bland annat genom beteendeförändringar i form av överaktivitet eller passivitet, där vissa exempelvis kan börja äta dåligt, vägra röra på sig och/eller bli benägna att bitas. Vad gäller de skygga katterna ser Kronqvist gärna att jourhemmen har en trygg och social katt sedan tidigare. Detta för att den skygga katten ska kunna bygga upp ett förtroende för människor genom att studera interaktionen mellan ägaren och den sociala katten. Dessutom kan den andra katten vara en trygghet för en katt som har svårt att knyta an till människor. Att katter saknar förtroende för såväl artfränder som människor är enligt Kronqvist ytterst ovanligt, i alla fall bland de katter som de får in till Kattstallet.

1.5. Att utvärdera kattadoptioner

Ett sätt att utvärdera den potentiella framgången av kattadoptioner torde vara att titta på förekomsten av olika beteendeproblem. Detta då ändrade boendeförhållanden och/eller annan otrygghet i hemmet kan vara bakomliggande faktorer till beteendeproblem som doftmarkeringar och bristande rumsrenhet (Neville, 1991). Därtill menar Neville (1991) att såväl fobier som oro och osäkerhet kan uppstå hos katter som inte utsatts för varierande erfarenheter och hantering tidigt i livet. Tiden som läggs på att interagera med katten kan

också vara en viktig faktor. Detta då katter som har en bristande socialisering i grunden rimligtvis är i behov av många positiva upplevelser med människor för att bygga upp någon slags förtroende för desamma (Turner 1995 in Turner 2000). Det innebär i förlängningen att skygga katter förmodligen har svårare för att generalisera positiva upplevelser av människor mellan olika individer, varför de förmodligen anpassar sig lättare i små hushåll (Turner, 2000).

Om ägarens initiala förväntningar på katten uppfylls eller inte är förmodligen avgörande för huruvida adoptionen kommer att upplevas som framgångsrik eller inte. Niedhart & Boyd (2002) upptäckte vid sin uppföljning av hund- och kattadoptioner att ägarnas tillfredsställelse, såväl som risken för återlämnande av djuret, var kopplat till dess personlighet, beteende samt hur kompatibelt djuret var med familjen. Vad gäller just kattägare visade studien att dessa var benägna att uppge karaktärsdrag så som snäll, vänskaplig, kärleksfull och tillgiven som anledningar till varför de var nöjda/tillfredsställda med katten (Niedhart & Boyd, 2002). Denna trend var även tydlig vad gäller valet av katt i en studie av Gourkow & Fraser (2006). Studien visade att kattens temperament var av betydande vikt och att egenskaper så som ”vänskaplig mot den blivande ägaren”, ”lekfull”, ”glad” och ”avslappnad” var högt värderade bland blivande kattägare.

1.6. Syfte och frågeställningar

Med tanke på att många av de katter som lämnas in till olika katthem årligen har en okänd bakgrund finns ett behov att utvärdera den sociala statusen hos dessa innan en eventuell adoption. Studien syftar därför till att undersöka hur stor andel av de katter som inkommer till Kattstallet i Åkeshov som klassificeras som skygga. Det huvudsakliga syftet är dock att undersöka framgången av att ta emot och omplacera dessa katter. Detta genom att följa upp om det föreligger några skillnader mellan katter som bedömts som sociala (klass 1) respektive skygga (klass 4 & 5), avseende tiden från ankomst till adoption samt rörande ägarnas uppfattning av katten efter adoption. Studien ämnar svara på följande frågor:

- Vilken bakgrund har de katter som lämnas in på Kattstallet och hur fördelar de sig med hänseende på klassificering?
- Finns det något samband mellan katternas ursprung och klassificeringen?
- Finns det några skillnader mellan katter av olika klassificeringsgrad då det gäller vad som händer med dem och hur lång tid det tar för dem att få ett nytt hem?
- Finns det några skillnader mellan katter av olika klassificeringsgrad vad gäller framgången av deras adoptioner?
- Hur kan kattens tid i jourhem/katthem påverka dess framtida möjlighet till en lyckad anpassning i ett eget hem?

2. MATERIAL OCH METODER

2.1. Urval och studiedesign

Syftet med denna studie var att undersöka om det fanns några skillnader i vad som hänt med inkomna katter beroende av hur de klassificerats vid ankomsten till Kattstallet. Till denna jämförelse valdes två grupper med katter som placerat sig så långt ifrån varandra på klassificeringsskalan som möjligt. Den ena gruppen kom därför att bestå av katter som

klassats som 1:or, det vill säga mycket sociala och helt hanterbara katter, medan den andra utgjordes av katter som klassificerats som 4:or och 5:or. Att de senare slogs ihop till en grupp beror på att båda klasserna innehöll skygga katter och skillnaden tycktes ligga i om dessa hanterade den stressfulla och skrämmande situationen under besiktningen med passivitet eller aggression. Den första gruppen, vilken innehåller katter av klass 1, benämns i denna studie som ”sociala katter”. Gruppen bestående av 4-5:or benämns i sin tur som ”skygga katter”.

Klassificeringen av inkomna katter utförs i regel inom två dygn från det att katterna lämnats in till Kattstallet liksom den ofta sker i samband med en veterinärbesiktning. Allt klassificeringsarbete utförs av personal med särskilt ansvar för karantänen. Totalt fyra personer har deltagit i arbete med att klassificera de katter som ingår i denna studie, vilket innebär att alla katter inte har bedömts av samma individ. 11 av de katter som klassats som skygga under 2009 är klassificerade i efterhand. Denna efterhandsklassificering genomfördes under våren 2010 med anledning av att Kattstallet ville följa upp utvecklingen hos de skygga katter som ditintills fått ett nytt hem. Klassningen utfördes av två individer som ansvarat för klassificeringsarbetet under de aktuella katternas vistelse på Kattstallet. Den grundade sig på katternas beteende under tiden i karantänen. De ansvariga fick en lista över alla sålda katter och fick därefter var för sig pricka för vilka katter som motsvarade en 4:a eller 5:a. Dessa noteringar sammanställdes, varpå en ny skattning utfördes av samma personer. Denna skattning jämfördes med den första sammanställningen och katterna med en konstant bedömning klassificerades som skygga.

2.2. Kartläggning av inkomna katter

För att få kunskap om vilka katter som kommer in till Kattstallet, och för att möjliggöra en jämförelse mellan sociala och skygga katter baserad på deras klassificering, genomfördes en kartläggning av det totala antalet inkomna katter under ett års tid. Det valda tidsintervallet sträcker sig från den 1 juli 2009 t.o.m. den 30 juni 2010. Denna kartläggning genomfördes med hjälp av de journalanteckningar som finns lagrade i Kattstallets egen databas. Sex av de skygga katter som inkluderats i kartläggningen är klassade i efterhand i enlighet med beskrivningen i föregående stycke.

Då stress kan leda till ett förändrat beteende (Dybdall et al., 2007), vilket riskerar att påverka resultatet av den klassificering som görs på kattstallet, ansågs det relevant att notera andelen katter med någon form av sjukdomsnotering i sin journalanteckning. Detta mått användes eftersom ett samband mellan sjukdomsförekomst och stress tidigare har dokumenterats hos katter på katthem (Gourkow & Fraser, 2006).

2.3. Enkätstudie

För att undersöka eventuella skillnader mellan katter av olika klassificering vad gäller hur de fungerat i det nya hemmet efter adoption, sammanställdes en enkät (Bilaga 1) som skickades ut till sammanlagt 44 kattägare (22 ägare till katter ur vardera gruppen). Samtliga skygga katter som inkommit under perioden från den 1 januari 2009 t.o.m. den 30 juni 2010, och som senare sålts, kom att inkluderas i studien. Bland dessa var det endast en katt som fått klassificeringsgrad 5. 20 av totalt 22 skygga katter i detta urval hade inkommit till Kattstallet under 2009. För att få fram ett lika stort antal sociala katter gjordes ett slumpmässigt urval där 20 av 22 katter slumpades fram bland katter inkomna under 2009. Av de totalt 245 sociala katter som motsvarade kriterierna under detta år

valdes var 12:e katt i en sortering som baserade sig på inkomstdatum. Under första halvåret 2010 adopterades 148 sociala katter från katthemmet varpå var 74:e katt i ordningen valdes ut för att få fram ett urval på 2 katter från denna population. Kattungar som fötts på kattstallet eller i jourhem exkluderas ur studien. Enkäten skickades ut till de utvalda katternas ägare den 5 april 2011 och i följebrevet framgick att svaren behövde vara inkomna senast den 18 april. Alla följebrev innehöll, utöver bakgrundsinformation om studien, information om vilken klassificeringsgrad den adopterade katten fått på Kattstallet samt en uppmaning om att uppges denna i enkäten. Då det visade sig att flera ägare adopterat flera katter vid samma tillfälle inkluderas ett förtydligande om att dessa skulle svara för den katt som haft den aktuella klassificeringen. Kattägarna gavs valmöjligheten att antingen returnera enkäten i ett förfrankerat kuvert eller att lämna sina svar elektroniskt. För detta ändamål hade en likadan enkät som den utskickade konstruerats i SLU:s Enkätgenerator. För att kunna svara på enkäten elektroniskt ombads de svarande att skicka ett email till en given adress, varpå en länk skulle vidarebefordras. Då ett av breven kom i retur skickades följebrevet och länken ut via email till denna kattägare den 12 april. Samtidigt gick en påminnelse ut till samtliga kattägare som uppgett en emailadress vid kattköpet, totalt 24 personer. Detta innebär således att endast vissa kattägare mottog en påminnelse. 11 av de skygga katterna vars ägare mottog enkäten var klassificerade i efterhand, i enlighet beskrivningen i metoddelens inledande stycke.

Huvudsyftet med enkäten (Bilaga 1) var att jämföra hur ägarna till sociala respektive skygga katter uppfattade att tillvaron med katten fungerat. Ägarna ombads bland annat att gradera åtta olika karaktärsdrag i fyra olika sammanhang: kattens beteende mot ägaren under den första tiden i hemmet (1), kattens beteende mot ägaren i dagsläget (2), kattens beteende som främlingar under den första tiden i hemmet (3) och slutligen kattens beteende mot främlingar i dagsläget (4). Dessutom ställdes frågor kring anledningen till adoptionen, hur katten valts ut, eventuella beteendeproblem hos katten sedan adoptionen samt om deras förväntningar på katten motsvarats. Slutligen ombads de svarande att uppges om de någon gång övervägt att lämna tillbaka katten.

2.4. Databearbetning

2.4.1. Kartläggning av inkomna katter

Journaluppgifter om inkomna katter lades in och bearbetades i Microsoft Excel (2007). Detta program användes även vid skapandet av diagram. Minitab, version 15, användes för att undersöka normalfördelning samt för att skapa beskrivande statistik över sammanställd data. Då antalet inkomna katter i respektive grupp skiljde sig väsentligt kom katternas status vid tiden för studien, liksom antalet dagar de spenderat på Kattstallet, endast att presenteras med beskrivande statistik.

2.4.2. Enkätstudie

Inför bearbetningen av enkätsvaren fick 5 enkäter plockas bort. Detta då två ägare inte angett någon klassificering på katten, en annan svarat för två katter samtidigt och ytterligare någon svarat för en katt som inkommit till Kattstallet under en annan period än den avsedda. Ytterligare en enkät kom att exkluderas då svaren inte gick att tyda liksom majoriteten av frågorna var ofullständigt besvarade. Efter denna gallring återstod 31 enkätsvar. Då underlaget till studien var relativt litet och varje svar således viktigt inkluderades därför även enkäter som i viss mån var ofullständigt besvarade.

Enkätsvaren lades in och bearbetades i Microsoft Excel (2007). Majoriteten av frågorna i enkäten var kvalitativa och till följd av detta presenteras huvuddelen av resultaten med beskrivande statistik. Normalfördelning och beskrivande statistik analyserades och skapades i Minitab, version 15. Diagram och figurer skapades i Excel. Då frågan om hur länge ägaren haft katten var öppen kom svaren att vara olika väl preciserade. Vid presentationen omvandlades alla svar till enheten månader, varför svaret på denna fråga presenteras med en större noggrannhet än vissa enkätsvar uppgett.

Statistiska analyser utfördes för att identifiera eventuella skillnader mellan Sociala och Skygga katter vad gäller hur de graderats i vissa karaktärsdrag. Likaså genomfördes statistiska analyser kring ägarnas uppfattning av huruvida deras förväntningar på katten hade motsvarats. I båda fallen skulle svaren graderas på en femgradig skala. Vid graderingen av olika karaktärsdrag motsvarade en 1:a *inte alls* medan en 5:a representerade uppfattningen *i mycket hög utsträckning*. Vid graderingen av i vilken utsträckning som ägarens förväntningar motsvarats representerade 1:an uppfattningen *inte alls*, medan 5:an här motsvarade uppfattningen *helt och hållet*. Då grupperna var små och svaren inte var normalfördelade analyserades dessa svar med ett Mann Whitney. Analyserna av eventuella skillnader i graderingen av olika karaktärsdrag mellan sociala och skygga katter utfördes på sammanlagt fem olika karaktärsdrag, tre stycken vardera i tre skilda sammanhang. Det rörde sig om ägarens uppfattning om skygghet/rädsla, hanterbarhet samt kattens benägenhet att vara social/kontaktsökande gentemot ägaren i dagsläget såväl som under den första tiden i hemmet. Den första tiden i hemmet definierades som tiden under de första tre veckorna. Vidare valdes kattens tendens att vara nervös/orolig, lugn & avslappnad respektive hanterbar i förhållande till främmande människor i nuläget. Dessa karaktärsdrag samt situationer valdes ut då de ansågs avgörande för hur väl katten kan tänkas fungera i vardagen, gentemot ägaren såväl som mot främlingar. Anledningen till att analys utfördes både på ägarens bedömning av katten under dess första tid i hemmet och i dagsläget var för att undersöka om eventuella skillnader fortfarande kvarstod.

3. RESULTAT

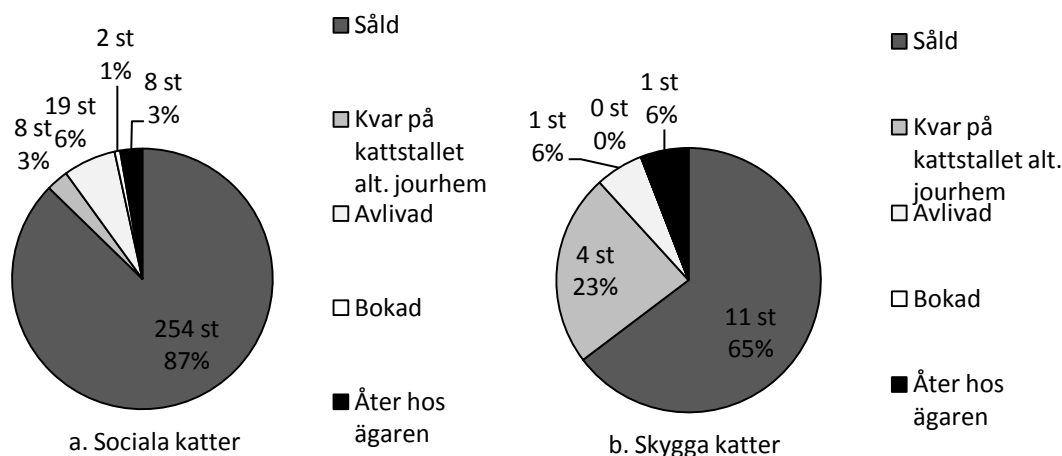
3.1. Kartläggning av inkomna katter

Totalt 492 katter finns registrerade som inkomna på Kattstallet i Åkeshov mellan den 1 juli 2009 och den 30 juni 2010. Under detta år bedömdes cirka 4 % av det totala antalet klassificerade katter vara skygga (klass 4 & 5). Den totala fördelningen av inkomna katter framgår av Tabell 1. Av Kattstallets journalanteckningar framgick att 104 av totalt 492 inkomna katter under den aktuella perioden hade minst en notering om sjukdom. Denna kunde dock gälla allt från snuva, rinnande ögon och diarré till mer allvarliga och livshotande sjukdomar.

Tabell 1. Fördelningen av de 492 katter som inkom till Kattstallet i Åkeshov mellan den 1 juli 2009 och den 30 juni 2010 angivna i procent. Siffran inom parentes anger antalet katter.

Inkomna	Oklassificerade	1:or	2:or	3:or	4:or	5:or	Totalt antal katter
1 juli 2009 tom. 30 juni 2010	19 % (93)	59 % (291)	11 % (55)	7 % (36)	3 % (15)	1 % (2)	492

87 % (254/291) av de sociala katter som inkommit under året hade sålts vid tiden för studien i jämförelse med 65 % (11/17) av de skygga katterna (Figur 1a & b). Därmed var det också en betydligt större andel skygga katter som fortfarande fanns kvar på Katthemmet eller i jourhem. Det fanns också en märkbar skillnad mellan antalet dagar från ankomst till adoption mellan sociala (Median=65, Range= 413) och skygga katter (Median= 141, Range= 393).

Figur 1.a visar den aktuella statusen (mars 2011) på de 292 katter som inkommit och klassats som sociala på Kattstallet mellan den 1 juli 2009 och den 30 juli 2010. Figur 1.b visar samma status för de 17 katter som inkommit och klassats som skygga mellan den 1 juli 2009 och den 30 juli 2010. Siffran ovanför procentsatsen anger antalet katter som denna andel baserar sig på. Kategorin *åter hos ägaren* inkluderar upphittade katter som visat sig vara borttappade katter som senare kunnat återföras till sin ägare.

Den vanligaste bakgrunden hos inkomna katter var att de hittats hemlösa med ett okänt ursprung. En fullständig förteckning över katternas bakgrund återfinns i Tabell 2. Kategorin frånflyttad/dumpad innehåller katter som vanligtvis lämnats i bur utomhus och därefter hittats, inte sällan utanför entrén till Kattstallet, liksom katter där inlämnaren känner till att ägarna flyttat och lämnat kvar katten.

Tabell 2. Översiktlig jämförelse mellan Sociala och Skygga katter vad gäller anledningen till att de lämnades in till Kattstallet i Åkeshov. Endast en anledning för varje katt är registrerad här.

Kattens bakgrund	Sociala katter (%)	Sociala katter (antal)	Skygga katter (%)	Skygga katter (antal)
Upphittad/Hemlös	39	113	76	13
Ägaren kunde ej ha kvar katten	16	47	0	0
Född på kattstallet/ i jourhem	9	26	0	0
Dumpad/Frånflyttad	7	20	0	0
Från djursamlare	6	19	0	0
Från dödsbo	6	17	6	1
Från ett omhändertagande	4	12	6	1
Övrigt	3	9	6	1
Ingen orsak angiven	10	28	6	1
Totalt	100	291	100	17

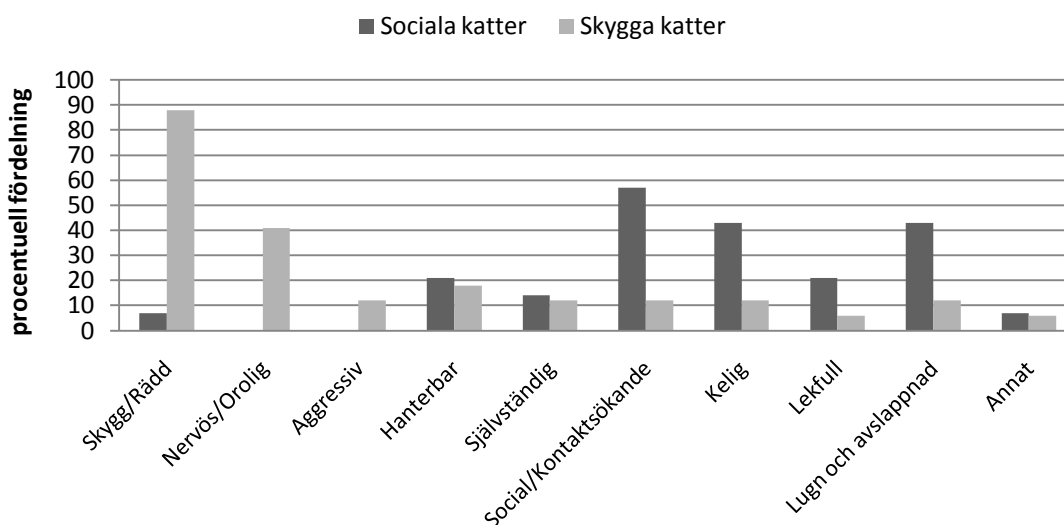
3.2. Enkätstudien

3.2.1. Översikt

Av 44 utskickade enkäter inkom 36 svar, vilket ger en svarsfrekvens på nästan 82 %. 31 av dessa kunde användas i studien. Tiden som katterna spenderat i sitt nya hem varierade från 6 till 24 månader men medianvärdet var 18 månader för bägge grupperna. Från ägare till katter som klassats som sociala inkom 14 svar (6 honor, 8 hanar) medan 17 personer hade svarat för skygga katter (4 honor, 13 hanar). 50 % (7/14) av ägarna till sociala katter hade minst en katt i hemmet vid adoptionen, alternativt skaffade flera katter samtidigt. Motsvarande siffra för de skygga katterna var 59 % (10/17). Tidigare kattägarskap var vanligare bland ägare till sociala katter. Alla utom en (93 %) hade haft katt tidigare medan 76 % (13/17) av ägarna till skygga katter uppgav tidigare kattägarskap. Majoriteten av katterna hade adopterats av små hushåll då medianvärdet låg på två personer per hushåll i bägge grupperna. Två var även medianvärdet för bägge grupperna på frågan om antalet personer som deltagit aktivt i skötseln av katten under den första tiden i hemmet.

3.2.2. Valet av katt

Katterna i den sociala gruppen beskrevs ofta med ord som social/kontaktsökande, kelig, lugn & avslappnad samt lekfull vid tiden före adoption medan de skygga katterna i högre beskrevs med ord som skygg/rädd samt nervös/orolig (Figur 2).

Figur 2. Andel enkäter där ägare till sociala (totalt 14 st) och skygga katter (totalt 17 st) använt ovanstående ord för att beskriva hur katten upplevdes/alternativt beskrevs av kattstallet innan adoption. Flera ord kunde väljas på denna fråga.

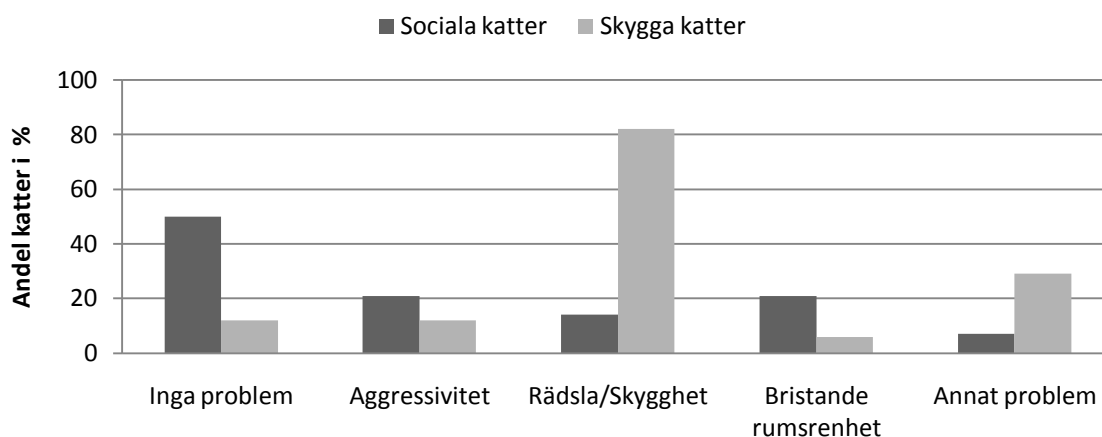
13 av totalt 14 ägare till sociala katter uppgav att de interagerade med sina katter flera gånger dagligen. En ägare interagerade med katten någon gång/dag. Bland de skygga katternas ägare var det 12 av totalt 17 personer som interagerade med sin katt flera gånger dagligen. Resterande svar utgjordes av två personer som interagerade med katten någon gång/dag, en ägare som inte längre hade katten kvar, en ägare som valt att uppges det egna alternativet "inget alls". En ägare hade inte uppgett något svar.

Bland ägarna till de sociala katterna uppgav 46 % (6/13) att temperametet var den viktigaste faktorn i valet av katt. Resterande svar utgjordes av åldern (7 %), rasen (16 %),

utseendet (15 %) samt ”annat” (15 %). Bland ägarna till de skygga katterna var det vanligaste svarsalternativet ”annat”. Specifieringen av detta alternativ innehöll kommentarer som visade på en känslomässig beröring och/eller sympati för den specifika katten, alternativt ett önskemål om att anta utmaningen med att socialisera och/eller återanpassa en skygg katt till ett liv med människor. En person uppgav att hemmet fungerat som jourhem till katten ifråga. 41 % (7/17) av ägarna till skygga katter, valde detta alternativ. Resterande svar från ägare till skygga katter visade att temperamentet (18 %), åldern (18 %) respektive utseendet (23 %) var den viktigaste faktorn i valet av katt.

3.2.3. Beteendeproblem

Ägarnas upplevelse av olika beteendeproblem presenteras i Figur 3. Inom svarsalternativet ”annat” återfanns problem som oönskat klösbeteende, hetsätning, stark rädsla för plötsliga ljud samt svårigheter att hanteras i samband med veterinärbesök. Påståendet ”jag upplever detta som ett mycket stort problem” skulle graderas på en femgradig skala efter alla eventuella beteendeproblem. En 1:a motsvarade *instämmer inte alls* medan en 5:a innebar *instämmer helt*. En av ägarna till de sociala katterna hade valt att gradera något problem högre än 3. Ägaren ifråga hade graderat kattens brist på rumsrenhet som en 4:a. Fem av ägarna till skygga katter hade graderat sammanlagt sju olika problem som högre än en 3:a på skalan. Tre av dessa gällde rädsla/ skygghet, medan övriga gällde aggressivitet mot såväl familj som främlingar, oönskat klösbeteende, rädsla för plötsliga ljud samt svårigheter att lyftas in i transportburen inför veterinärbesök. 36 % (8/22) av ägarna till katter som uppgavs ha uppvisat minst ett beteendeproblem sedan adoptionen menade att problemet blivit bättre med tiden. I sex av fallen gällde dessa svar skygga katter. Flera katter uppvisade mer än ett beteendeproblem varför vissa katter finns representerade under mer än ett alternativ i Figur 3.

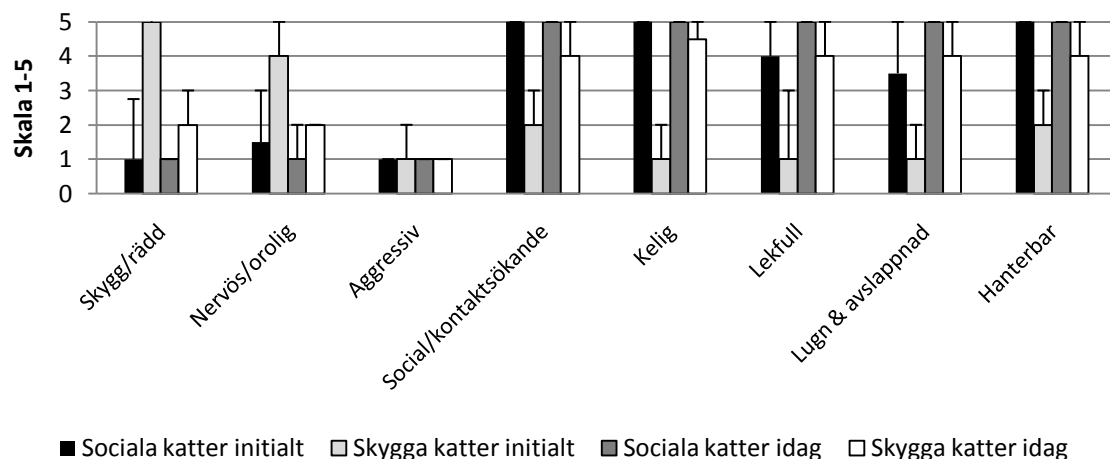

Figur 3. Fördelningen av beteendeproblem hos de 31 katter (14 sociala, 17 skygga) vars ägare svarat på enkäten. Vissa individer uppvisade flera beteendeproblem medan andra inga alls. Andelarna utgör antalet svar delat på det totala antalet katter inom respektive grupp.

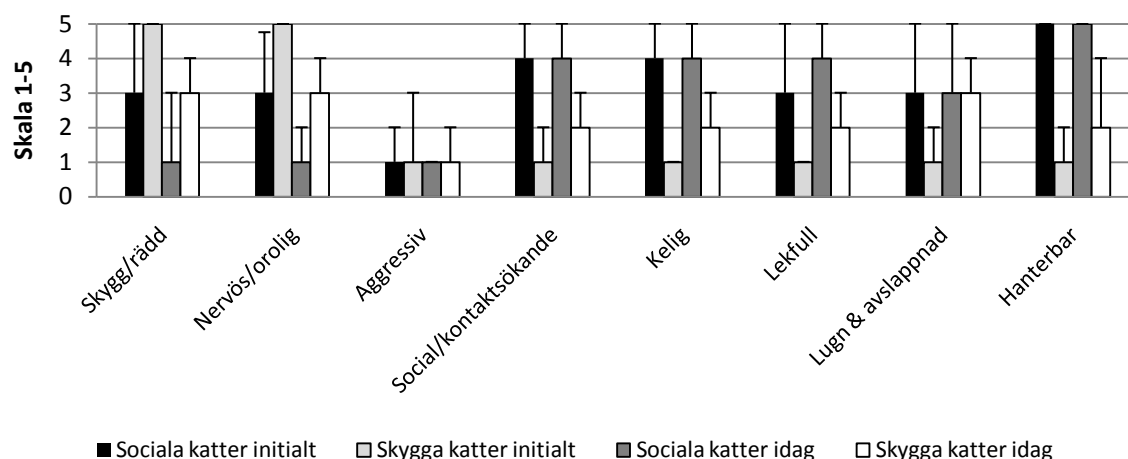
3.2.4. Uppfattningen av katten efter adoption

Det fullständiga utfallet av ägarnas gradering av olika karaktärsdrag, liksom graderingens innebörd, presenteras i Figur 4a & b. Vad gäller kattens beteende mot ägaren under den första tiden i hemmet återfanns signifikanta skillnader mellan samtliga av de tre

analyserade karaktärsdragen. De sociala katterna hade en betydligt lägre gradering på ordet skygg/rädd i jämförelse med de skygga katterna ($W=96,0$; $p=0,0001$). De sociala katterna ansågs dock vara avsevärt mer hanterbara än de skygga katterna ($W=275,5$; $p=0,0003$), liksom den sociala gruppen även uppfattades som mer sociala/kontaktsökande än den skygga gruppen ($W=286,0$; $p=0,0007$) (Figur 4a). Vad gäller uppfattningen om kattens beteende mot ägaren i dagsläget återfanns även här signifikanta skillnader mellan samtliga av de tre analyserade karaktärsegenskaperna. Denna skillnad var dock mindre än vid bedömningen av katten under den första tiden i hemmet. De sociala katterna hade en lägre gradering på ordet skygg/rädd än de skygga katterna ($W=246,0$; $p=0,0446$). De uppfattades också som mer hanterbara än katterna i den skygga gruppen ($W=245,5$; $p=0,0136$), liksom ägarna till de sociala katterna även uppfattade dessa som mer sociala/kontaktsökande jämfört med ägarnas bedömning av de skygga katterna ($W=241,0$; $p=0,0247$) (Figur 4a). Då det gäller kattens beteende mot främlingar i dagsläget återfanns signifikanta skillnader mellan ägarnas bedömning av två av tre analyserade karaktärsdrag. Katterna i den sociala gruppen bedömdes vara mindre nervösa och oroliga än katter i den skygga gruppen ($W=116,0$; $p=0,0084$) men mer hanterbara än katterna i den skygga gruppen ($W=240,0$; $p=0,0016$). Någon signifikant skillnad återfanns inte mellan ägarnas uppfattning av hur lugna och avslappnade sociala respektive skygga katter ansågs vara i deras beteende mot främmande människor ($W=214,0$; $p=0,3959$) (Figur 4b).

Figur 4a. Översikt av hur ägarna till sociala och skygga katter graderat åtta olika karaktärsdrag, baserat på kattens beteende mot ägaren, under deras tre första veckor i hemmet liksom i dagsläget. Graderingen skedde på en femgradig skala, där 1 innebar *inte alls* och 5 motsvarade *i mycket hög utsträckning*. Stolparna anger medianvärdet och eventuella felstaplar visar spridningen i form av den 3:e kvartilen.

Figur 4b. Översikt av hur ägarna till sociala och skygga katter graderat åtta olika karaktärsdrag, baserat på kattens beteende mot främlingar, under deras tre första veckor i hemmet liksom i dagsläget. Graderingen skedde på en femgradig skala, där 1 innebar *inte alls* och 5 motsvarade *i mycket hög utsträckning*. Stolparna anger medianvärdet och eventuella felstaplar visar spridningen i form av den 3:e kvartilen.

Endast en svarande, vilken adopterat en skygg katt, uppgav att katten inte längre fanns kvar i hushållet. Denna hade avlivats i samråd med veterinär då den efter flera månader fortfarande uppvisade stark motvilja och även viss aggressivitet vid alla försök till hantering. Av de 30 ägare som fortfarande hade kvar katten uppgav två att de vid något tillfälle hade övervägt att lämna tillbaka den. Dessa katter återfanns i olika klassificeringsgrupper. Missämja med annan katt i hushållet i kombination med kostsam sjukdomsproblem var anledningen till att ägaren av den sociala katten övervägt att lämna tillbaka den. Ägaren till den skygga katten hade inte uppgett någon anledning här. På frågan om vad i tillvaron med katten som skiljde sig från ägarens förväntningar svarade dock denna ägare att katten inte blivit tam så snabbt som denna förväntat sig. Ägarnas uppfattning av om tillvaron med katten blivit som förväntat, värderades på en femgradig skala, där 1 motsvarade *inte alls* och 5 *helt och hållet*. Samtliga ägare som hade katten kvar svarade på denna fråga och bägge grupperna hade ett medianvärde på 5. Dock var spridningen av svaren större inom gruppen med skygga katter (Range= 3) än inom den sociala gruppen (Range= 1). Fem ägare till skygga katter menade exempelvis att katten ännu inte blivit så tam, hanterbar och/ eller lugn som de förväntat sig. Därmed hade ägarna till de sociala katterna en signifikant högre gradering på frågan om de ansåg att tillvaron med katten blivit så som de förväntat sig ($W=260,0$; $p= 0,0229$).

4. DISKUSSION

4.1. Katternas bakgrund

Denna studie visade att hemlöshet var den vanligaste bakgrunden hos inkomna katter, något som också varit fallet i tidigare studier, såväl i Sverige som i Storbritannien (Eriksson et al., 2009; Casey et al., 2009). Trots detta var det relativt få av det totala antalet klassade katter som bedömts vara skygga. Detta stöder antagandet om att inkomna katter i regel haft ett hem vid någon tidpunkt. Något som kan gälla även för de skygga katterna med tanke på vad som tidigare beskrivits om att tama katter kan bli till synes förvildade efter att ha gått hemlösa en period (Slater, 2004). Om en katt förblir social eller inte beror rimligen på kvaliteten och mängden av mänsklig kontakt såväl innan som under tiden som

hemlös. Detta då erfarenheter i vuxen ålder kan påverka katter på olika sätt beroende av hur väl de socialiserades som kattungar (Turner, 2000). Exempelvis har det föreslagits att ett fåtal negativa händelser lätt får stor påverkan på skygga katter medan det omvänt torde krävas omfattande negativa upplevelser för att en social katt ska ”glömma” sina positiva erfarenheter av människor (Turner 1995 in Turner, 2000). Att hemlöshet var en betydligt vanligare bakgrund bland de skygga katterna indikerar att bakgrunden kan påverka klassificeringen.

4.2. Tankar kring nuvarande klassificering samt eventuella utvecklingsmöjligheter

Enkätsvaren visar på flera skillnader mellan skygga och sociala katter i beskrivningen av katternas beteende innan adoption, liksom i graderingen av olika karaktärsdrag under katternas första tid i hemmet. Dessa skillnader överensstämmer väl med den klassificering som katterna fått på Kattstallet. Som framgår av Figur 2 återfanns dock ett fåtal katter där ägarnas uppfattning om katten innan adoptionen inte överensstämde med kattens klassificering. Detta kan bero på att kattens beteende vid bedömningen påverkats av stress eftersom klassificeringen i regel sker redan inom två dygn efter deras ankomst. Resultatet av en studie utförd av Slater et al. (2010) tyder på att katter kan uppvisa ett okaraktäristiskt beteende under den första tiden i en katthemsmiljö till följd av stress. Kessler & Turner (1997) visade i sin tur att det kan ta mer än två veckor innan stressen lagt sig hos katter som tas in i en katthemsmiljö. Vid en undersökning av parhållning av osocialiserade katter fann Kessler & Turner (1999) att såväl passivitet som utåtagerande var vanliga reaktioner på stress. Rochlitz et al. (1998b) fann i sin tur att katter i tillfällig karantän tenderade att uppfattas som mindre avslappnade och lekfulla samt mer lättirriterade, aggressiva och nervösa än normalt. Detta visar att även tama katter kan få ett förändrat beteende då de blir stressade. Carlstead et al. (1993) visade i enlighet med detta att laboratoriekatter som var vana vid mänsklig hantering visade tydliga tecken på stress då de utsattes för perioder av förändrad skötsel, starkt reducerad mänsklig kontakt samt en vardag med oförutsägbara och manipulativa inslag. Att kattens beteende på katthemmet inte alltid stämmer överens med hur den senare kommer att uppfattas i det nya hemmet är ett fenomen som även framkommit vid intervjuer med ägare som lämnat tillbaka ett husdjur efter adoption (Shore, 2005). Studien av Rochlitz et al. (1998b) visade i sammanhanget effekter på katters temperament och beteende även efter vistelsen i karantän. Resultatet bör tolkas med försiktighet då ägarna själva fick skatta eventuella skillnader i kattens temperament utifrån observationer under korta och oregelbundna besök i karantänen. Trots denna brist visade studien att tiden i karantän haft en signifikant och ibland även långvarig effekt på temperamentet hos vissa katter. Den första tiden efter vistelsen i karantän tenderade katterna att uppfattas som mer tillgivna än tidigare och en ökad nervositet kunde ses upp till tre månader efter hemkomsten (Rochlitz et al., 1998b).

För att få en säkrare bedömning av katternas temperament och hur väl de kan tänkas fungera efter adoption skulle någon typ av temperamentstest vara fördelaktigt. Siegford et al. (2003) har i sammanhanget utvärderat ett befintligt temperamentstest, utvecklat för att bedöma katter gällande deras socialitet, aggressivitet samt anpassningsförmåga. Detta test visade sig vara relativt stabilt över tid, liksom ett samband mellan testresultat och beteendebeskrivningar kunde identifieras på vissa punkter. Ett problem med testet var att samtliga katter hade en homogen bakgrund, liksom uppföljningar inte utfördes i hemmiljö. Enligt Siegford et al. (2003) är testet i behov av vidare förenkling och uppföljning men

kanske skulle det ändå vara möjligt att tillämpa valda delar av detta test i en bedömning av katterna på Kattstallet.

Kartläggningen visade att det tog längre tid för de skygga katterna att placeras i ett nytt hem. Detta skulle kunna vara problematiskt för katter som eventuellt är dåligt socialiserade i förhållande till människor eftersom dessa katter har föreslagits uppleva en särskilt hög grad av stress i katthemsmiljö (Kessler & Turner, 1999). Huruvida denna kan vägas upp av möjligheten till ett gott liv i ett framtida hem är en fråga som bör ställas här. Likaså om, och i så fall när, det kan det anses befogat att avliva ett djur på grund av rädsla och/eller stress? Gourkow & Fraser (2006) fann att katter som senare fick avlivas av hälsoskäl uppvisade en särskilt hög stressnivå. Det höga antalet noteringar om sjukdomstillstånd hos katterna i denna studie skulle eventuellt kunna ses som ett tecken på förekomst av stress. Huruvida en katt lider av sin upplevda stress beror förmodligen på graden av densamma, liksom på hur långvarig den är. Vid en studie av katter som hölls på kattpensionat under två veckor fann Kessler & Turner (1997) att en tredjedel av katterna visade tecken på långvarig stress. Omkring fyra procent av katterna uppvisade en konstant hög stressnivå under hela sin vistelse. En bedömning av katternas upplevda stress kan vara svår då stressen riskerar att visa sig i form av en mycket låg aktivitetsnivå (Kessler & Turner, 1997). En möjlig metod är dock att använda ett "Cat-Stress-Score", vidareutvecklat av Kessler & Turner (1997). Detta test mäter stressnivån på en skala från helt avslappnad till extremt stressad genom en bedömning av kattens beteende och kroppshållning. En upprepning av detta test över tid möjliggör således en bedömning av hur konstant stressreaktionen är. Att hålla de mest utsatta individerna i jourhem är förmodligen fördelaktigt då detta ger katten möjlighet att hålla sig undan och gradvis vänja sig vid mänsklig hantering. På Kattstallet försöker de att placera katter som saknar förtroende för människor, men som är socialiserade med andra katter, i ett jourhem tillsammans med en social katt. Detta för att katten ska kunna se och lära av den andra kattens interaktion med människor, men även för att katten ändå ska ha någon att ty sig till. Många av katterna i denna studie hamnade också i hem med flera katter och detta var något vanligare i den skygga gruppen än bland de sociala katterna. Flera ägare angav också i enkätsvaret att de ansåg att de haft hjälp av en social katt i hemmet. Det skulle därför vara intressant att titta närmare på denna faktor i en uppföljande studie.

4.3. Valet av katt och uppfattningen om tillvaron med katten

Att det var en större andel skygga katter som vid tiden för studien fortfarande inte placerats i ett nytt hem i jämförelse med de sociala katterna, tyder på att majoriteten av blivande kattägare efterfrågar en social och kelig katt. Något som också var fallet i studien utförd av Gourkow & Fraser (2006). Den genomförda enkätstudien visar samtidigt att vissa människor medvetet väljer att ta hand om en skygg katt. Antingen för att de välkomnar utmaningen att återanpassa en skygg katt till ett liv med människor, eller för att de tycker synd om och/eller blir berörda av den specifika katten. Detta fenomen förekom även i studien av Gourkow & Fraser (2006) där vissa kattägare inkluderade ord såsom rädd och skygg bland selektionskriterierna för den valda katten.

Majoriteten av ägarna till såväl sociala som skygga katter menade att tillvaron med katten i hög utsträckning blivit så som de förväntat sig och endast två svarande hade någon gång övervägt att lämna tillbaka katten. Med tanke på vad som tidigare beskrivits kring att tillfredsställelsen med ett sällskapsdjur påverkas av djurets personlighet (Niedhart & Boyd, 2002) är det intressant att den viktigaste faktorn i valet av katt till viss del skiljde sig

mellan ägare till sociala och skygga katter i denna studie. Det framgick dock att temperamentet var av avgörande betydelse för bägge grupperna. Detta då svarsalternativet ”annat”, vilket var det vanligaste svaret bland de skygga katternas ägare, innehöll flera noteringar om att det var kattens skygghet som varit avgörande. Att temperamentet i många fall varit betydelsefullt innebär i förlängningen att många kattägare förmodligen visste vad de hade att förvänta sig av tillvaron med katten. Något som kan förklara varför så få ägare övervägt att lämna tillbaka sin katt.

Katter är normalt känsliga för förändringar (Adamelli et al., 2005). Det är därför logiskt att såväl ankomsten till Kattstallet som en senare adoption kan leda till oro hos de aktuella katterna. Något som också talar för detta är att de beteendeproblem som uppvisas hos adopterade djur ofta uppstår inom de två första veckorna i hemmet Shore (2005). Flera beteendeproblem kan också kopplas till just upplevelsen av oro och osäkerhet (Neville, 1991; Virga, 2005). Däribland aggressivitet och bristande rumsrenhet (Virga, 2005), vilka var de vanligaste problemen bland de sociala katterna i denna studie. Aggressioner riktade mot människor grundar sig nämligen ofta i rädsla (Curtis, 2008), medan aggression mellan katter även kan härledas till att katter som introduceras för varandra vid vuxen ålder kan komma att betrakta varandra som konkurrenter om mat och utrymme (Casey & Bradshaw, 2007). Det var dock endast ett fåtal individer som uppvisade någon aggressivitet i denna studie. Det har tidigare nämnts att katter riskerar att bli oroliga och osäkra om de saknar erfarenheten av tidig hantering (Neville, 1991). Detta kan ha bidragit till att rädsla och skygghet var det vanligaste beteendeproblemet inom gruppen skygga katter, liksom att deras ägare upplevt fler beteenden som ett stort problem jämfört med ägare till sociala katter. 36 % av de ägare som upplevt någon form av beteendeproblem hos sin katt uppgav att detta försvunnit eller blivit bättre med tiden. Detta kan tolkas som att flertalet katter med tiden funnit sig tillrätta i sin nya miljö. Majoriteten av ägarna i den aktuella studien uppgav att de haft katt tidigare. Då många beteendeproblem i grunden är beteenden som uttrycks i fel sammanhang (Jongman, 2007) finns möjligheten att erfarna kattägare, vilka rimligen har större kunskaper om katters behov och beteenden, har lättare för att lösa desamma. Något som i viss mån bekräftas av att Heidenberger (1997) fann att erfarna kattägare tenderade att uppleva färre problem med sina katter än mindre erfarna ägare.

Att ägarna till de skygga katterna tenderade att uppfatta sina katter som mindre skygga samt mer hanterbara och sociala över tid kan tolkas som att dessa kommit en bit på väg i sin återanpassning. Slater et al. (2010) fann att katter som initialt bedömts vara skygga kunde bli mer kontaktsökande och hanterbara över tid. I denna studie diskuterades att fenomenet kunde bero på såväl invänjning till miljön som förflyttning till en mindre stressande miljö (Slater et al., 2010). Det faktum att katterna i den egna enkätstudien tenderade att bli mer keliga, lekfulla samt lugna och avslappnade gentemot ägaren över tid bidrar till intrycket om att de funnit sig tillrätta i sin tillvaro. Lek har i sammanhanget föreslagits vara ett beteende med kopplingar till ett positivt känslotillstånd (Fraser & Duncan, 1998). Samtidigt skulle dessa förändringar kunna ses som en bekräftelse på att de skygga katterna har en god socialisering i botten, men att de blivit till synes förvildade efter en tid som hemlösa. Dock fanns vid bedömningen av kattens beteende mot ägaren i dagsläget fortfarande signifikanta skillnader mellan uppfattningen av katterna i de olika grupperna. Orsakerna till detta kan vara flera. Bortsett från möjligheten att vissa katter kan ha en begränsad social kapacitet till följd av bristande erfarenheter under uppväxten, återstår rimligen såväl temperamentsskillnader som otillräcklig tid för anpassning. Hur lång tid det tar för katter att anpassa sig i ett nytt hem är förmodligen mycket individuellt.

Rochlitz et al. (1998a) lät ägare till katter som hållits sex månader i karantän ange hur lång tid det tagit för deras katter att anpassa sig till det nya hemmet. Fyra av tolv katter uppgavs ha anpassat sig till det nya hemmet inom en vecka medan tre katter fortfarande inte anpassat sig vid uppföljningen tre månader efter hemkomsten. I denna enkätstudie låg medianvärdet för kattens tid i hemmet på 18 månader för såväl sociala som skygga katter. En tidsperiod som kanske inte varit tillräcklig för alla individer. Om extra socialisering under tiden på kattstallet kan påskynda de skygga katternas framtida anpassning i ett nytt hem kan ifrågasättas. Det har dokumenterats att en ökad hantering av kattungar resulterar i minskad rädsla för människor (Casey & Bradshaw, 2008). Dock skulle det förmodligen behövas fler studier kring effekten av socialisering av vuxna katter. Vad gäller katter som en gång varit tama är det mycket tänkbart att dessa gynnas av extra socialisering. För verkligt skygga katter, vilka förslagsvis har svårt för att generalisera erfarenheter mellan olika människor (Turner, 2000), är framgången dock mer osviss. Att de flesta kattägare uppgav att de i dagsläget interagerade med sina katter flera gånger per dag behöver därför inte betyda att dessa blivit framgångsrikt socialiserade i vuxen ålder. En alternativ förklaring är att dessa katter efter en tid i hemmet på nytt börjat uppvisa ett mer karaktäristiskt beteende då en initial stress lagt sig.

Att en katt är skygg behöver inte nödvändigtvis bero på bristande eller negativa erfarenheter av människor. Det är tänkbart att vissa skillnader även kan förklaras utifrån att katterna har olika personlighets och/eller temperamentstyper. Lowe & Bradshaw (2001) genomförde exempelvis en studie kring utvecklingen av olika beteendemönster hos ett antal katter, från avvänjning upp till två års ålder. De fann bland annat att katternas mod, i form av deras benägenhet att lukta på samt hoppa upp hos en besökare, var ett stabilt drag upp till två års ålder. Samtidigt fann Feaver et al. (1986) att beteendet hos katter i deras laboratriekoloni kunde förändras radikalt mellan olika miljöer trots att de uppvisat till synes stabila personlighetsdrag. Detta indikerar att katter kan ha olika beteendemönster beroende av i vilken miljö och situation den befinner sig. Något som också föreslagits av Slater et al. (2010). Det talar i så fall starkt för behovet av att placera katter i hem som kan matcha deras personlighet. Siegford et al. (2003) menar att vissa katterna med framgång kan placeras nästan var som helst, medan andra endast bör placeras hos erfarna kattägare utan önskemål om att få en social och kontaktsökande katt. Det har också föreslagits att vårdande personer förmodligen har goda förutsättningar att utgöra ett bra hem för skygga eller rädda katter (Karsh & Turner 1988). Detta då Karsh själv placerat 10-12 ohanterade, skygga och/eller rädda katter hos unga studenter. Majoriteten av dessa katter uppges ha blivit goda följeslagare med hjälp av tid och tålmod (Karsh & Turner 1988). Det har tidigare föreslagits att skygga katter kan ha lättare för att anpassa sig i små hushåll (Turner, 2000). I en studie av Adamelli et al. (2005) återfanns också de mest sociala katterna i små hushåll utan barn. Däremot kunde det inte konstateras om detta fenomen berodde på att små hushåll har lättare för att skapa starkare band till sina katter eller om katterna trivdes bättre i en lugnare miljö (Adamelli et al., 2005). Inkomna enkätsvar i denna studie visar endast en väldigt knapp skillnad vad gäller såväl antalet personer i hushållet som antalet personer som deltagit i skötseln av katten under dess första tid i hemmet. Att majoriteten av hushållen var små har dock troligen underlättat vid adoptionen av skygga katter.

4.4. Praktisk tillämpning av resultatet

Resultatet av denna studie ger en indikation om att många katter som initialt uppfattas som skygga och/eller svårhanterliga trots allt kan placeras ut med framgång. Detta kan i sin tur användas som underlag för att ifrågasätta varför dessa katter ofta inte tas emot av katthem

(S. Frick, Djurskyddet Sverige, personligt meddelande, 20 maj 2011). Såväl denna som tidigare studier visar dessutom att det finns människor som är villiga att satsa tid och energi på dessa katter. Den stora frågan är dock om dessa är tillräckligt många för att räkna till om katthemmens rutiner skulle förändras. Det står också klart att omhändertagna katter inte bör bedömas innan de getts möjlighet att anpassa sig till sin nya miljö. Detta innebär att Kattstallets rutin att klassificera katter så snart efter ankomst skulle behöva förändras om syftet är att utvärdera katternas verkliga sociala status. Här kan den tänkta uppföljningen av skygga katter efter tre månader förmodligen ge ett mer representativt utfall. Resultatet indikerar ett behov av att gå vidare och undersöka hur bedömningen går till inför beslut om åtgärder för att minska antalet hemlösa/lösspringande katter runt om i Sverige. Det har beskrivits att kattungar och sociala katter ofta får chansen till adoption medan alternativen för skygga katter i regel är avlivning, förflyttning eller TNR (Robertson, 2008). TNR (Trap, Neuter, Return) innebär att katterna fångas in, kastreras och ibland även vaccineras innan de placeras ut igen (Robertson, 2008). Resultatet av denna studie tyder på att det vore ytterst olyckligt om ödet för dessa katters enbart grundade sig på en bedömning av deras beteende i samband med infångande och eventuell veterinärbesiktning. Att döma av antalet hemlösa katter i studien finns också ett stort behov av insatser för att höja kattens status i samhället. Robertson (2008) har föreslagit utbildning som en del i en långsiktig lösning av problemet med hemlösa katter. Här borde rimligen särskilda insatser riktas mot barn för att på sikt minska antalet katter som dumpas, eller tillåts leva fritt utan ägarens uppsikt. Tecken på behovet av en statushöjning syns även i Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Enligt 21§ räcker det i dagsläget att en katt med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad för att en aktuell jakträttsinnehavare, eller dennas företrädare, ska ha rätt att avliva katten utanför tätbebyggt område. Att omhänderta fler katter istället för att avliva dem borde på sikt förmedla en bild av att varje individ faktiskt har ett värde i sig.

4.5. Studiens begränsningar

Denna studie är genomförd i samarbete med Kattstallet i Åkeshov och kartläggningen bygger därmed på uppgifter ur deras databas. Då Kattstallet i första hand bedriver en praktisk verksamhet blir omsorgen av katterna ibland överordnad journalföring och klassificering. Detta har resulterat i förekomsten av oklassificerade såväl som efterklassificerade katter. Då studien var begränsad vad gäller antalet katter, liksom att det är omöjligt att veta hur pass ohanterade katterna i den skygga gruppen faktiskt var vid ankomsten till kattstallet, bör resultatet tolkas med en viss försiktighet. Detta då risken finns att även mycket sociala katter uppfattats som skygga/svårhanterliga till följd av akut stress. Denna risk kan dock anses mindre för katter som klassificerats i efterhand då denna bedömning tagit hänsyn till katternas beteenden under en längre tidsperiod. Det faktum att inte en enda katt med klassificeringsgrad 5 fanns med i enkätstudien skulle också kunna innebära att de mest svårhanterade katterna, nämligen de som hanterar sin rädsla med hjälp av aggressivitet, inte finns representerade i materialet. Samtidigt kan det tyckas svårt att helt särskilja klass 4 och 5 då flertalet kroppshållningar hos katten representerar en kombination av såväl rädsla som aggressivitet (Bradshaw & Cameron-Beamont, 2000). Trots att majoriteten av adoptionerna i denna studie bör anses framgångsrika går det inte att utifrån detta dra slutsatsen att alla adoptioner av skygga katter är framgångsrika. Inte heller att en framgångsrik adoption med nödvändighet innebär en bekymmersfri tillvaro. Graderingen av de skygga katternas förmåga att hanteras av främmande människor tyder exempelvis på att problem kan uppstå inför veterinärbesök. Likaså fanns bland enkätsvaren

en katt som fortfarande var för skygg för interaktion. En ägare beskrev också hur hon till slut kom att avliva sin katt till följd av dennas starka motvilja mot alla former av hantering.

Enkätstudier innebär per automatik att svaren belyser en subjektiv sanning, då samma svarsalternativ kan ha skiftande betydelse för olika individer. Samtidigt var ägarnas subjektiva upplevelser det ändå möjliga alternativet för att bedöma den eventuella framgången av genomförda adoptioner. Frågan kan ställas huruvida de kattägare som valde att inte delta i studien på något sätt skiljer sig från övriga gällande tillvaron med katten. Möjligheten finns exempelvis att någon eller några av dessa ägare avstått att svara med anledning av att de inte har kvar katten.

Litteraturgenomgången visade att vanliga brister i kattstudier är att de ofta bygger på subjektiva bedömningar, att katternas bakgrund ofta är varierande liksom att antalet inkluderade katter ofta är begränsat. Denna typ av brister gör att resultaten från dylika studier bör ses som indikationer snarare än absoluta sanningar.

5. SLUTSATSER

Studien indikerar att merparten av de katter som kommer in till Kattstallet, trots hemlöshet, förmodligen haft en ägare vid någon tidpunkt i sitt liv. Resultatet visade att det tar längre tid för katter som klassats som skygga att hitta ett nytt hem i jämförelse med de sociala katterna. Detta kan ses som ett problem då möjligheten finns att skygga katter upplever en särskilt hög stress i katthemsmiljöer. Stress kan i sin tur orsaka beteendeförändringar vilket gör en klassificering av nyinkomna katter problematisk. Det finns således en viss risk för att sociala individer kan ha klassats som skygga till följd av stress. Dock verkar klassificeringen av de uppföljda katterna till övervägande del ha stämt väl överens med kattens initiala beteende i sitt nya hem. Förändringar av de skygga katternas beteende över tid i det nya hemmet tyder på att dessa katter med stor sannolikhet haft en socialisering i botten. Majoriteten av kattägarna, oavsett klassificeringsgrad på deras katt, ansåg att tillvaron med katten i hög utsträckning blivit så som de förväntat sig. Detta indikerar möjligheten av att med framgång placera även skygga katter i nya hem, även om framgången rimligen beror på ägarnas initiala förväntningar på katten. I förlängningen innebär detta att genomtänkta rutiner för bedömningen av förvildade katter skulle kunna resultera i att fler katter kan bli aktuella för omplacering istället för avlivning. Avsaknaden av katter som klassats som 5:or medför samtidigt en risk för att de allra mest svårhanterliga katterna inte fanns representerade i materialet.

6. TACK

Tack till min engagerade handledare Christina Lindqvist, till Jenny Loberg som hjälpt till med statistiken samt till min syster, Josefin Törngren, som varit behjälplig genom många timmars arbete med kattjournaler. Jag vill även rikta ett stort tack till Ulla-Stina Kronqvist på Kattstallet för ett mycket gott samarbete. Slutligen vill jag givetvis tacka alla som tagit sig tid att svara på min enkät. Utan er hade jag inte kunnat genomföra denna studie!

REFERENSER

- Adamelli, S., Marinelli, L., Normando, S., Bono G., 2005. Owner and cat features influence the quality of life of the cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 94, 89–98.
- Bradshaw, J., Cameron- Beaumont, C., 2000. The signaling repertoire of the domestic cat and its undomesticated relatives. In: *The domestic cat: the biology of its behaviour* (Eds. D.C Turner & P. Bateson). New York, Cambridge University Press. 68-91.
- Carlstead, K., Brown, J.L., Strawn, W., 1993. Behavioral and physiological correlates of stress in laboratory cats. *Applied Animal Behaviour Science*. 38, 143-158.
- Casey, R.A., Bradshaw, W.S., 2007. The assessment of welfare. In: *The Welfare of Cats* (Ed. I. Rochlitz). Dordrecht, Springer. 23-46.
- Casey, R.A., Bradshaw, J.W.S., 2008. The effects of additional socialization for kittens in a rescue centre on their behaviour and suitability as a pet. *Applied Animal Behaviour Science*. 114, 196-205.
- Casey, R.A., Vandenbussche, S., Bradshaw, J.W.S., Roberts, M.A., 2009. Reasons for relinquishment and return of domestic cats (*Felis sylvestris catus*) to rescue shelters in the UK. *Anthrozoös*. 22 (4), 347-358).
- Crowell-Davies, S. L., Curtis, T. M., Knowles, R.J., 2004. Social organization in the cat: a modern understanding. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 6, 19–28.
- Crowell-Davies, S.L., 2007. Cat behaviour: Social organization, communication and development. In: *The Welfare of Cats* (Ed. I. Rochlitz). Dordrecht, Springer. 1-22.
- Curtis, T.M., 2008. Human-directed aggression in the cat. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. 38 (5), 1131-1143.
- Dybdall, K., Strasser, R., Katz, T., 2007. Behavioral differences between owner surrender and stray domestic cats after entering an animal shelter. *Applied Animal Behaviour Science*. 104, 85–94.
- Eriksson, P., Loberg, J., Andersson, M., 2009. A survey of cat shelters in Sweden. *Animal Welfare*. 18, 283-288.
- Feaver, J., Mendl, M., Bateson, P., 1986. A method for rating individual distinctiveness of domestic cats. *Animal Behaviour*. 34, 1016-1025.
- Fraser, D., Duncan, I.J.H., 1998. Pleasures, pains and animal welfare: toward a natural history of affect. *Animal Welfare*. 7, 383-396.
- Gourkow, N., Fraser, D., 2006. The effect of housing and handling practices on the welfare, behaviour and selection of domestic cats (*Felis sylvestris catus*) by adopters in an animal shelter. *Animal Welfare*. 15, 371-377.
- Heidenberger, E., 1997. Housing conditions and behavioural problems of indoor cats as assessed by their owners. *Applied Animal Behaviour Science*. 52, 345-364.
- Jensen, P., Toates, F.M., 1997. Stress as a state of motivational systems. *Applied Animal Behaviour Science*. 53, 145-156.
- Jongman, E. J., 2007. Adaptation of domestic cats to confinement. *Journal of Veterinary Behavior*. 2, 193-196.
- Karsh, E., 1984. Factors influencing the socialization of cats to people. In: *The pet connection: its influence on our health and quality of life* (Eds. R. Anderson, B. Hart & L. Hart). Center to Study Human-Animal Relationships and Environments University of Minnesota. 207-215.
- Karsh, E.B., Turner, D.C., 1988. The human-cat relationship. In: *The Domestic Cat the Biology of Its Behaviour* (Eds. D.C. Turner & P. Bateson). Cambridge, Cambridge University Press. 159-177.

- Kessler, M.R., Turner, D.C., 1997. Stress and adaptation of cats (*Felis silvestris catus*) housed singly, in pairs and in groups in boarding catteries. *Animal Welfare*. 6, 243-254.
- Kessler, M.R., Turner, D.C., 1999. Socialization and stress in cats (*Felis silvestris catus*) housed singly and in groups in animal shelters. *Animal Welfare*. 8, 15-26.
- Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.
- Lowe, S.E., Bradshaw, J.W.S., 2001. Ontogeny of individuality in the domestic cat in the home environment. *Animal Behaviour*. 61, 231-237.
- Manimalisrapporten 2009. <http://www.manimalis.se/view/svenska/manimalisrapporten>. Använd 2011-03-11.
- Mendl, M., Harcourt, R., 2000. Individuality in the domestic cat: origins, development and stability. In: *The domestic cat: the biology of its behaviour* (Eds. D.C Turner & P. Bateson). New York, Cambridge University Press. 48-64.
- McCobb, E.C., Patronek, G.J., Marder, A., Dinnage, J.D., Stone, M.S., 2005. Assessment of stress levels among cats in four animal shelters. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 226 (4), 548-555.
- McCune, S., 1995. The impact of paternity and early socialization on the development of cats' behaviour to people and novel objects. *Applied Animal Behaviour Science*. 45, 109-124.
- Neville, P., 1991. Treatment of behaviour problems in cats. *In Practice*. 13, 43-50.
- Neidhart, L., Boyd, R., 2002. Companion animal adoption study. *Journal of Applied Animal Science*. 5(3), 175-192.
- Robertson, S.A., 2008. A review of feral cat control. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 10, 366-375.
- Rochlitz, I., Podberscek, A.L., Broom, D.M., 1998a. Welfare of cats in quarantine cattery. *The Veterinary Record*. 143, 35-39.
- Rochlitz, I., Podberscek, A.L., Broom, D.M., 1998b. Effect of quarantine on cats and their owners. *The Veterinary Record*. 143. 181-185.
- Shore, E.R., 2005. Returning a recently adopted companion animal: adopters' reasons for and reactions to the failed adoption experience. *Journal of Applied Animal Science*. 8 (3), 187-198.
- Siegfors, J.M., Walshaw, S.O., Brunner, P., Zanella, A.J., 2003. Validation of a temperament test for domestic cats. *Anthrozoös*, 16 (4), 332-351.
- Slater, M.R., 2004. Understanding issues and solutions for unowned, free-roaming cat populations. *Journal of American Veterinary Medical Association*. 225 (9), 1350-1354.
- Slater, M.R., Miller, K.A., Weiss, E., Makolinski, K.V, Weisbrot, L.A.M., 2010. A survey of the methods used in shelter and rescue programs to identify feral and frightened pet cats. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 12, 592-600.
- Špinka, M., 2006. How important is natural behaviour in animal farming systems. *Applied Animal Behaviour Science*. 100, 117-128.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr. L 102.
- Turner, D. C., 2000. The human-cat relationship. In: *The domestic cat: the biology of its behaviour* (Eds. D.C Turner & P. Bateson). New York, Cambridge University Press. 193-206.
- Virga, V., 2005. V10: Anxiety syndromes in cats. Western Veterinary Conference. Conference Archive 2005-2011.

Bilaga 1.

1. Bakgrund

1.1. Min katt hade klassats som siffran _____ av katthemmet.

1.2. Vänligen uppgi kattens kön: _____

1.3. Har du haft katt tidigare?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

1.4. Hur gammal var katten då du adopterade/fick hem den?

**Vet du inte så uppgi ändå en uppskattning.*

- ☐ kattunge (upp till 16 veckor)
- ☐ Ungkatt (17 veckor till 12 månader)
- ☐ Fullvuxen katt (13 månader – 11 år)
- ☐ Äldre katt (över 11 år)

1.5. Vilken var den huvudsakliga anledningen till adoptionen?

** Ange ett alternativ.*

- ☐ För att göra en insats för en katt som behövde ett nytt hem
 - ☐ För att katten skulle utgöra sällskap åt mig och/eller andra familjemedlemmar
 - ☐ För att katten skulle utgöra sällskap åt ett annat husdjur
 - ☐ För att katten skulle hjälpa till med att hålla borta skadedjur
 - ☐ Annat, nämligen
-
-

2. Om valet av katt

2.1. Vad var den viktigaste faktorn i valet av katt?

** Ange huvudorsaken dvs. ett alternativ.*

- ☐ Temperamentet (exempelvis hur social, lekfull och/eller kelig katten var)
 - ☐ Åldern
 - ☐ Rasen
 - ☐ Utseendet
 - ☐ Annat, nämligen
-
-

2.2. Vilket/vilka av följande ord motsvarar bäst hur katten beskrevs av katthemmet/alternativt uppfattades av dig då du besökte den innan adoptionen?

**Flera ord kan väljas här.*

- ☐ Skygg/Rädd
 - ☐ Nerös/orolig
 - ☐ Aggressiv
 - ☐ Hanterbar
 - ☐ Självständig
 - ☐ Social/Kontaktsökande
 - ☐ Kelig
 - ☐ Lekfull
 - ☐ Lugn och avslappnad
 - ☐ Annat, nämligen
-
-

3. Katten under den första tiden i hemmet

3.1a. Fanns det några andra djur i hushållet då du fick hem katten?

** Frågan avser djur förutom den katt som enkäten gäller.*

- ☐ Ja
- ☐ Nej

3.1b. Om du svarat nej, hoppa till fråga 3.2a - Om ja - vilken typ av djur och hur många?

** Återigen avser denna fråga inte den katt som enkäten gäller, varför denna inte ska räknas in i antalet katter.*

3.2a. Uppge i vilken utsträckning som följande ord passar in på din katts beteende mot dig under de tre första veckorna i hemmet.

	<i>Inte alls</i>	1	2	3	4	5	<i>I mycket hög utsträckning</i>
Skygg/Rädd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Nervös/orolig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Aggressiv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Social/Kontaktsökande	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Kelig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lekfull	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lugn och avslappnad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hanterbar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

3.2b. Uppge i vilken utsträckning som följande ord passar in på hur din katts beteende mot främmande människor under de tre första veckorna i hemmet.

**Med främmande avses människor som högst träffat katten vid något/några enstaka tillfällen.*

	<i>Inte alls</i>	1	2	3	4	5	<i>I mycket hög utsträckning</i>
Skygg/Rädd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Nervös/orolig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Aggressiv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Social/Kontaktsökande	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Kelig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lekfull	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lugn och avslappnad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hanterbar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

3.3a. Hur många personer fanns i hushållet under kattens första tid i hemmet?

3.3b. Hur många deltog aktivt i skötseln av katten?

**Med aktiv skötsel avses exempelvis utfodring, borstning, kloklippning etc.*

3.4. Hur mycket interagerade du eller andra familjemedlemmar med katten precis efter adoptionen jämfört med i dagsläget?

** Med interaktion avses här kel, lek, aktivering etc.*

- ☐ Mer
- ☐ Mindre
- ☐ Ungefär lika mycket

3.5a. Har du kvar katten idag?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

3.5b. Om du svarat ja, gå vidare till fråga 4.1 - om nej - vad har hänt med katten?

- ☐ Lämnat tillbaka katten till kattstallet
- ☐ Omplacerat katten på egen hand
- ☐ Avlivat katten
- ☐ Annat, nämligen

3.5c. Vad var orsaken till att du inte har kvar katten?

- ☐ Katten blev sjuk *ange gärna vad

- ☐ På grund av uppvisade beteendeproblem *ange gärna vilket/vilka

-
- ☐ På grund av allergi
 - ☐ På grund av ändrade familjeförhållanden
 - ☐ Annat, nämligen
-
-
-

3.6. Hur länge hade du katten innan du bestämde dig för att inte ha den kvar?

**vänligen ange om tiden avser månader eller år.*

4. Upplevda beteendeproblem

Vänligen uppge om du upplevt problem med något/några av följande beteenden hos din katt sedan adoptionen:

4.1a. Aggressivitet riktad mot:

** Flera alternativ kan väljas här.*

- ☐ Familjemedlemmar
 - ☐ Andra människor (exklusive familjen)
 - ☐ Annan katt
 - ☐ Annat djur i kattens närhet
 - ☐ Annat, nämligen
-
-
-

4.1b. Jag upplever detta som ett mycket stort problem.

**Ange på skalan i vilken utsträckning som du instämmer i detta påstående.*

Instämmer inte alls 1 2 3 4 5 Instämmer helt

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4.2a. Rädsla eller skygghet inför:

** Flera alternativ kan väljas här.*

- ☐ Familjemedlemmar

- ☐ Andra människor (exklusive familjen)
 - ☐ Annan katt
 - ☐ Annat djur i kattens närhet
 - ☐ Annat, nämligen
-
-
-

4.2b. Jag upplever detta som ett mycket stort problem.

**Ange på skalan i vilken utsträckning som du instämmer i detta påstående.*

Instämmer inte alls 1 2 3 4 5 Instämmer helt

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4.3a. Bristande rumsrenhet i form av:

** Flera alternativ kan väljas här.*

- ☐ Urinering utanför lådan (sittande position)
- ☐ Urinmarkering utanför lådan (stående position)
- ☐ Lämnar avföring utanför lådan

4.3b. Jag upplever detta som ett mycket stort problem.

**Ange på skalan i vilken utsträckning som du instämmer i detta påstående.*

Instämmer inte alls 1 2 3 4 5 Instämmer helt

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4.4a. Har du upplevt några andra beteendemässiga problem, i så fall vilket/vilka?

4.4b. Jag upplever detta som ett mycket stort problem.

**Ange på skalan i vilken utsträckning som du instämmer i detta påstående.*

Instämmer inte alls 1 2 3 4 5 Instämmer helt

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4.5a. Fanns problemet/problemerna redan vid adoptionen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

4.5b. Om ja, upplever du att problemet har blivit bättre under tiden hos dig och vad har du gjort för att lösa situationen? Om nej, hur länge har problemet/problemerna funnits?

5. Hållningen av katten idag

5.1. Hur länge har du haft katten?

**vänligen ange om tiden avser månader eller år.*

5.2. Hur hålls katten idag?

- ☐ Det är en innekatt
- ☐ Det är en innekatt, men den har en rastgård och/eller får gå på regelbundna promenader i koppel
- ☐ Katten har möjlighet att vara både ute och inne
- ☐ Katten är enbart utomhus

5.3. Hur mycket interagerar du eller andra familjemedlemmar med katten i dagsläget?

** Med interaktion avses här kel, lek, aktivering etc.*

- ☐ Flera gånger dagligen
- ☐ Någon gång dagligen
- ☐ Några gånger/vecka
- ☐ Mer sällan

5.4a. Uppge i vilken utsträckning som följande ord passar in på din katts beteende mot dig i dagsläget.

	<i>Inte alls</i>	1	2	3	4	5	<i>I mycket hög utsträckning</i>
Skygg/Rädd	☐		☐	☐	☐	☐	
Nervös/orolig	☐		☐	☐	☐	☐	
Aggressiv	☐		☐	☐	☐	☐	
Social/Kontaktsökande	☐		☐	☐	☐	☐	
Kelig	☐		☐	☐	☐	☐	
Lekfull	☐		☐	☐	☐	☐	
Lugn och avslappnad	☐		☐	☐	☐	☐	
Hanterbar	☐		☐	☐	☐	☐	

5.4b. Uppge i vilken utsträckning som följande ord passar in på din katt i dess beteende mot främmande människor i dagsläget.

**Med främmande avses människor som högst träffat katten vid något/några enstaka tillfällen.*

	<i>Inte alls</i>	1	2	3	4	5	<i>I mycket hög utsträckning</i>
Skygg/Rädd	☐		☐	☐	☐	☐	
Nervös/orolig	☐		☐	☐	☐	☐	
Aggressiv	☐		☐	☐	☐	☐	
Social/Kontaktsökande	☐		☐	☐	☐	☐	
Kelig	☐		☐	☐	☐	☐	
Lekfull	☐		☐	☐	☐	☐	
Lugn och avslappnad	☐		☐	☐	☐	☐	
Hanterbar	☐		☐	☐	☐	☐	

5.5a. Anser du att tillvaron med katten har blivit så som du förväntat dig?

<i>Inte alls</i>	1	2	3	4	5	<i>Helt och hållet</i>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	

5.5b. Om du satt ditt kryss mellan 1-4, vad i din/er tillvaro skiljer sig från det som du/ni förväntat er?

5.6a. Har du någon gång övervägt att lämna tillbaka katten?

- ☐ Ja
☐ Nej

5.6b. Om ja, av vilken anledning?

Övrigt

*Här får du gärna skriva ner om du har några synpunkter på enkäten eller om du känner att det finns något mer som är viktigt att känna till om din katt.
